

המוסד לביטוח לאומי

דוחות כספיים

לתקופה שנסתיימה ביום

31 בדצמבר 2023

תוכן העניינים

עמוד

חלק א' - דוח מנהלה, תיאור פעילות המוסד לביטוח לאומי

7 תאור כללי

7 סביבה עסקית

8 תוצאות הפעילות

18 המצב הכספי

24 אירועים מהותיים לאחר תקופת הדוח

25 פעילות עבור אחרים

חלק ב' - דוחות כספיים מבוקרים ליום 31 בדצמבר 2023

31 דוח רואה החשבון המבקר

32 דוחות על המצב הכספי

34 דוחות על הביצוע הכספי

35 דוחות על השינויים בגרעון בהון

36 דוחות על תזרימי המזומנים

38 באורים לדוחות הכספיים

91 **חלק ג' - דין וחשבון של אקטואר הביטוח הלאומי**

דוח מינהלה

תיאור פעילות המוסד לביטוח לאומי

לתקופה ינואר - דצמבר 2023

תיאור פעילות המוסד לביטוח לאומי לתקופה ינואר - דצמבר 2023

דוח מינהלה

דוח המינהלה ליום 31 בדצמבר 2023, סוקר את השינויים העיקריים בפעילות המוסד לביטוח לאומי (להלן - "הביטוח הלאומי") בחודשים ינואר - דצמבר 2023. דוח המנהלה הינו חלק בלתי נפרד מהדוח הכספי על כל חלקיו, ויש לקרוא את הדוח כמקשה אחת.

א. תיאור כללי

הביטוח הלאומי הוא תאגיד כשיר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית. הביטוח הלאומי הוקם בשנת 1954 ומעניק מאז הטבות וביטוח סוציאלי לתושבי מדינת ישראל על פי "חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה - 1995" (להלן - החוק).

בחוק הביטוח הלאומי מעוגנות תכניות לביטוח אזרח ותיק ושאררים, אימהות, ילדים, נפגעי עבודה, נכות כללית, סיעוד, אבטלה, פשיטת רגל ופרוק תאגיד. לבד מגמלאות בכסף מעניק הביטוח הלאומי שירותי שיקום והכשרה מקצועית לנכים, לאלמנות ולנפגעי איבה, שרותי סיעוד ושירותי ייעוץ לקשישים.

הביטוח הלאומי מופקד גם על ביצוע חוקים נוספים והסכמים בתחום הביטוח הסוציאלי, אחד המשמעותיים בהם הוא חוק הבטחת הכנסה שנועד להגן על כל משפחה בישראל מפני אובדן הכנסה ולהבטיח קיום בסיסי לאוכלוסיות נזקקות. כמו כן במקרים בהם בחרה המדינה לתגמל אוכלוסיות מסוימות למרות שלא צברו זכויות ביטוחיות, הביטוח הלאומי הינו צינור להעברת כסף זה - תשלום קצבה לא ביטוחית (קצבה הממונת על ידי הממשלה).

ב-1 בינואר 1995 נכנס לתוקף חוק ביטוח בריאות ממלכתי (להלן - "חוק הבריאות"). על פי סעיף 15 לחוק הבריאות גובה הביטוח הלאומי מהמבוטחים דמי ביטוח בריאות בדרך שבה הוא גובה דמי ביטוח לאומי מהעובדים השכירים והלא שכירים, ואילו ממקבלי הגמלאות גובה הביטוח הלאומי את דמי ביטוח הבריאות ישירות מהקצבה. כמו כן, על פי סעיף 13(א)5 לחוק הבריאות מימון עלות סל הבריאות לקופות החולים מושלם מתקציב המדינה, כפי שנקבע מידי שנה בחוק התקציב השנתי. ההקצבה כאמור מועברת על ידי משרד הבריאות לביטוח לאומי. הביטוח הלאומי מחלק את כספי דמי ביטוח הבריאות שגבה יחד עם כספי השלמת הסל לקופות החולים על פי נוסחת הקפיטציה שנקבעה בחוק הבריאות.

ב. סביבה עסקית

הביטוח הלאומי כפוף להוראות חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה - 1995, והתקנות שהותקנו על פיו.

ביום 7 באוקטובר 2023 בעקבות מתקפת פתע על ישראל והמצב הביטחוני, הכריזה ממשלת ישראל על מלחמת "חרבות ברזל" אשר עדיין נמשכת בימים אלו.

כתוצאה מכך נקבעו הגבלות שונות ובכללן אזורים בהם קיימות הגבלות על תנועת אזרחים, הגבלה על התכנסויות, שינויים בפעילות מערכת החינוך בישובים רבים, פינוי ישובים סמוכים לגבולה הצפוני של המדינה ובאזור עוטף עזה, גיוס אזרחים רבים לשירות מילואים ועוד.

למלחמת "חרבות ברזל", להתקפות על ישראל ולפעולות שנקטה ממשלת ישראל השפעות ישירות ועקיפות על תקציב ופעילות הביטוח הלאומי אשר עשויות להיות משמעותיות.

בהיבט הפעילות של הביטוח הלאומי, ב"מלחמת ברזל" העניק המשרד מענה לנפגעים הרבים, בני משפחותיהם וכן לכלל המבוטחים שמצב החירום השפיע עליהם באמצעות קידום תיקוני חקיקה.

ראה באור 1.ג. לפירוט תיקוני החקיקה וההשפעות העיקריות על פעילות הביטוח הלאומי כתוצאה ממלחמת חרבות ברזל. כמו כן ראה פירוט בחלק ו. - פעילות עבור אזרחים.

בשלב הנוכחי, בשל מגבלות הנובעות מהמצב הביטחוני ולאור חוסר הוודאות לגבי המשך המלחמה והשפעתה על הכלכלה בכלל ועל פעילות הביטוח הלאומי בפרט, אין באפשרות הביטוח הלאומי להעריך את ההשפעה הכספית, למעט סעיפים ספציפיים שניתן בהם גילוי.

ככל שהמלחמה תימשך ו/או תסלים לחזיתות נוספות, עשויות להיות לכך השפעות נוספות על פעילות הביטוח הלאומי.

ג. תוצאות הפעילות

תמצית דוחות על הביצוע הכספי (במיליוני ש"ח):

2021	2022	2023	
מחזור הפעילות			
הכנסות מעסקאות שאינן חליפין:			
56,660	63,640	67,916	הכנסות מדמי ביטוח
36,090	38,320	43,309	הכנסות מהעברות
92,750	101,960	111,225	
הכנסות מעסקאות חליפין:			
30,765	46	6,586	הכנסות מימון
1,615	1,374	2,001	הכנסות אחרות
32,380	1,420	8,587	
פעילות עבור אחרים:			
27,507	29,797	31,621	תקבולים מדמי ביטוח בריאות
28,248	28,203	33,635	תקבולים עבור השלמת סל בריאות
-	3,067	3,784	תקבולים עבור בתי חולים ציבוריים
9,541	10,219	11,638	תקבולים עבור גמלאות במימון אוצר המדינה
16,475	164	(57)	תקבולים עבור הקלות באבטלה ומענקי קורונה
1,575	1,709	7,122	תקבולים עבור גמלאות במימון משרד הביטחון
-	-	1,190	תקבולים עבור מענקי חרבות ברזל
83,346	73,159	88,933	
סך מחזור הפעילות			
208,476	176,539	208,745	
בניכוי סכומים שהתקבלו עבור אחרים			
(83,346)	(73,159)	(88,933)	
סך הכל הכנסות הביטוח הלאומי			
125,130	103,380	119,812	
הוצאות			
95,159	101,186	116,388	גמלאות ותשלומים אחרים (כולל תמיכות)
2,581	2,689	3,180	שכר ואחרות (כולל הוצאות תפעול מנהליות)
-	21,886	-	הוצאות מימון
94,635	(65,634)	29,502	גידול (קישון) בקרנות הביטוח
192,375	60,127	149,070	
סך הכל הוצאות			
(67,245)	43,253	(29,258)	עודף (גרעון) נטו לשנה

ג. תוצאות הפעילות (המשך)

הכנסות מדמי ביטוח:

הכנסות מדמי ביטוח מורכבות מהתשלומים שהביטוח הלאומי גובה כדמי ביטוח מכוח חוק ותקנות. עיקר ההכנסות נובעות מגביה ממעסיקים בגין עובדים שכירים, בהתאם לשכר העובדים. הכנסות נוספות הן הכנסות ממי שאינם שכירים (בעיקר עצמאים), על פי חיוב הביטוח הלאומי בהתאם לשומת מס האחרונה של המבוטח או בהתאם לשיעור המינימלי הקבוע בחוק.

הכנסות הביטוח הלאומי מדמי ביטוח ממעסיקים ומלא שכירים (כולל שיפוי האוצר) בשנת 2023 הסתכמו ב- 67,916 מיליוני ש"ח לעומת 63,640 מיליוני ש"ח בשנת 2022. סך הכל גידול נטו של 6.7%. הגידול בהכנסות הינו המשך צמיחה כלכלית שחלה בשנים 2021-2023.

דמי ביטוח ממעסיקים:

שיעור הגידול בהכנסות דמי הביטוח ממעסיקים עמד על 6.2%, בין שנת 2022 לשנת 2023. השינוי נבע מגידול בשיעור התעסוקה במשק ומגידול בנפח השכר החייב בדמי ביטוח של המועסקים.

דמי ביטוח מלא שכירים:

הגידול בהכנסות מלא שכירים בשיעור של 11.8% בשנת 2023 לעומת שנת 2022, נבע מגידול בנפח השכר החייב בדמי ביטוח של העצמאיים..

הרכב הכנסות מדמי ביטוח (במיליוני ש"ח):

דמי ביטוח מעסיקים			
4.7%	54,098	56,647	הכנסות דמי ביטוח ממעסיקים
4.9%	3,803	3,988	שיפוי אוצר
4.7%	57,901	60,635	
	(260)	575	עדכון הפרשה לחובות מסופקים
6.2%	57,641	61,210	סה"כ דמי ביטוח מעסיקים

דמי ביטוח לא שכירים			
13.4%	5,684	6,446	הכנסות דמי ביטוח מלא שכירים
11.5%	297	330	שיפוי אוצר
13.3%	5,981	6,776	
	18	(70)	עדכון הפרשה לחובות מסופקים
11.8%	5,999	6,706	סה"כ דמי ביטוח מלא שכירים
6.7%	63,640	67,916	סה"כ הכנסות מדמי ביטוח

ג. תוצאות הפעילות (המשך)

התפלגות הכנסות דמי ביטוח לענפי הביטוח השונים (במיליוני ש"ח):

דמי ביטוח מעסיקים			
אזרח ותיק ושארים	24,497	23,080	6.1%
ילדים	10,351	9,661	7.1%
נכות כללית	9,001	8,471	6.3%
נפגעי עבודה	8,124	7,667	6.0%
אימהות	5,427	5,151	5.4%
אבטלה	1,535	1,458	5.3%
סיעוד	1,326	1,254	5.7%
נפגעי תאונות	612	577	6.1%
פשיטת רגל	317	305	3.9%
הענקות מטעמי צדק	20	17	17.6%
סך הכל	61,210	57,641	6.2%

דמי ביטוח מלא שכירים			
אזרח ותיק ושארים	3,114	2,799	11.3%
ילדים	1,409	1,266	11.3%
נכות כללית	1,077	968	11.3%
נפגעי עבודה	416	358	16.2%
אימהות	511	447	14.3%
סיעוד	118	106	11.3%
נפגעי תאונות	59	52	13.5%
הענקות מטעמי צדק	2	2	
סך הכל	6,706	5,998	11.8%

ההכנסות מדמי ביטוח מיוחסות לענפי הביטוח השונים בעיקר בהתאם ללוח י' בחוק הביטוח הלאומי.

הכנסות מהעברות - הכנסות מהשתתפות תקציב המדינה מכוח סעיף 32 לחוק:

ההכנסות מתקציב המדינה הסתכמו בשנת 2023 ב- 43,309 מיליוני ש"ח לעומת 38,320 מיליוני ש"ח בשנת 2022, גידול של כ- 13.0%. הגידול נובע מגידול בהיקף תקבולי דמי הביטוח הלאומי בשיעור של כ- 5.5% המהווים בסיס להכנסה זו ומנגד גידול בשיעור השתתפות המדינה בשיעור של כ- 9.3% (מ- 53.89% בשנת 2022 ל- 58.88% בשנת 2023).

בנוגע לאופן חישוב הקצבת אוצר לפי סעיף 32 לחוק, ראה פירוט בביאור 2טו(2).

ג. תוצאות הפעילות (המשך)

התפלגות הכנסות מהעברות לענפי הביטוח השונים (במיליוני ש"ח):

	2023	2022	2021
אזרח ותיק ושארים	13.6%	13,626	15,473
נכות כללית	14.0%	5,154	5,877
אבטלה	13.2%	2,795	3,165
סיעוד	13.6%	1,095	1,244
פשיטת רגל	13.2%	932	1,055

הכנסות (הוצאות) מימון:

להלן הרכב הכנסות (הוצאות) המימון (במיליוני ש"ח):

	2023	2022
ריבית על השקעות אג"ח	8,040	8,394
הפרשי הצמדה על השקעות אג"ח (1)	11,964	8,153
שחיקת אג"ח לפי שווי הוגן (2)	(41,890)	(10,112)
סך הכל הכנסות (הוצאות) מימון	(21,886)	6,435
הכנסות מריבית בנק ואחרים	46	151
סך הכל הכנסות (הוצאות) מימון	(21,840)	6,586

(1) בשנת 2023 נרשמה עליה במדד המחירים לצרכן הידוע בשיעור של 3.3%, לעומת עליה של 5.3% בשנת 2022. שינוי זה גרם לקיטון בהכנסות הביטוח הלאומי בגין הפרשי הצמדה על השקעותיו באיגרות חוב.

(2) התאמת איגרות החוב לשווי הוגן כתוצאה מהשפעת התאמה לשווי הוגן בהתבסס על וקטור ריביות Zero Coupon בין השנים כמפורט להלן.

שווי הוגן והשימוש בווקטור ריביות:

המודל אשר יושם לצורך הערכת השווי הוגן של איגרות החוב הינו מודל היוון תזרימי המזומנים בהתחשב בווקטור ריביות.

וקטור הריביות שהביטוח הלאומי משתמש בו מבוסס על עקום הריבית המתקבל מידי שנה מחברת "מרווח הוגן". גוף זה מחשב את עקום הריבית לצורך חישובי השווי הוגן של הנכסים וההתחייבויות הבלתי סחירים הכוללים את השקעות הביטוח הלאומי באגרות החוב של ממשלת ישראל, את ההתחייבויות בגין קרנות הביטוח ואת ההתחייבויות בגין זכויות עובדים בגין פנסיה תקציבית.

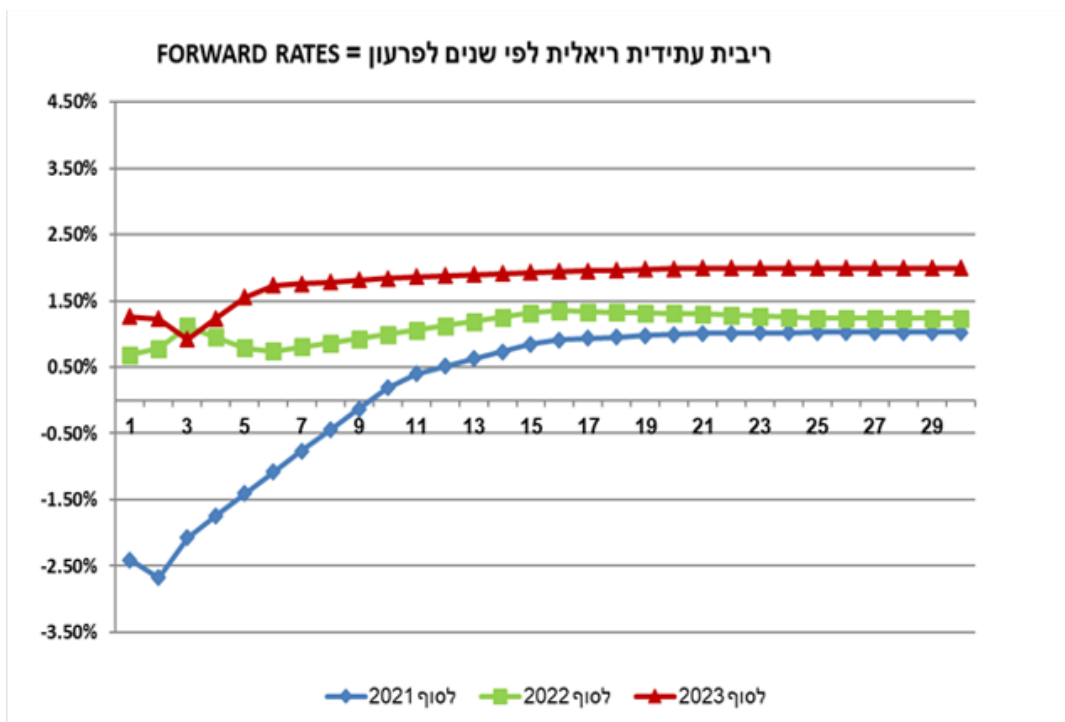
וקטור הריביות בשנת 2023 השפיע על שחיקת איגרות החוב בסכום של כ- 10.1 מיליארד ש"ח לעומת השפעת שחיקת איגרות החוב של וקטור 2022 בסכום של כ- 41.9 מיליארד ש"ח. הפרש זה נגרם כתוצאה מעליה מתונה יותר בתחזית של ריביות העקום לאורך השנים.

מנגד השינוי בווקטור הריביות בין שנת 2022 לבין שנת 2023 הביא גם לקיטון בקרנות הביטוח של כ- 52 מיליארד ש"ח. ראה פרוט בהמשך סעיף זה, ולקיטון ההפרשה לזכויות עובדים בסך של כ- 0.5 מיליארד ש"ח.

ג. תוצאות הפעילות (המשך)

שווי הוגן והשימוש בווקטור ריביות (המשך):

להלן גרף אשר מצביע על התנהגות ווקטור הריביות לשנים 2021-2023:

תרשים א' - הכנסות מעסקאות שאינן חליפין (במיליוני ש"ח)

ג. תוצאות הפעילות (המשך)

תרשים ב' - הכנסות מעסקאות חליפין והוצאות מימון נטו* (במיליוני ש"ח)

* הוצאות המימון מוצגות בדוח הכספי במסגרת ההוצאות.

פעילות עבור אחרים:

על מנת לשקף גם את הפעילות שמבצע הביטוח הלאומי עבור אחרים (ראה גם ביאור יד' לדוחות הכספיים), ניתן ביטוי בדוחות הכספיים לתקבולים שגובה הביטוח הלאומי בעבור אחרים, פעילות זו מפורטת בפרק ו' לדוח זה.

גמלאות ותשלומים אחרים:

הוצאות גמלאות המוצגות בדוחות כוללות תשלומים על פי חוק ביטוח לאומי ואינן כוללות גמלאות הממומנות על ידי משרדי ממשלה, בעיקר משרד האוצר ומשרד הביטחון, על פי סעיף 9 לחוק ועל פי חוקים והסכמים אחרים. תשלומי הגמלאות והאחרים, כוללים: תשלומי גמלאות המשולמים ישירות למבוטחים, תשלומי גמלאות המשולמים בעין בעיקר עבור רכישת שירותים למבוטחים כמו שירותי סיעוד וכן תשלומים אחרים לפי חוק, כמו: ועדות רפואיות, סיוע משפטי הסעות יולדות וכדומה.

הוצאות גמלאות בשנת 2023 הסתכמו ב-116,388 מיליוני ש"ח לעומת 101,186 מיליוני ש"ח בשנת 2022. עליה של 15.0%.

ג. תוצאות הפעילות (המשך)

גמלאות ותשלומים אחרים (המשך):

השינוי בהוצאות הגמלאות נבע בעיקר מהסיבות הבאות:

(1) משינוי במספר מקבלי הגמלאות בשנת 2023 לעומת שנת 2022 וכן מעדכון הסכום הבסיסי המשמש מ-2006 כבסיס לקביעת רמת הקצבאות ולעדכון (למעט קצבת נכות כללית, שר"מ וילד נכה המעודכנות החל מ-2023 לפי השינוי בשכר הממוצע לפי סעיף 2 לחוק הביטוח הלאומי).

הסכום הבסיסי מתעדכן בהתאם לשיעור השינוי במדד האחרון הידוע בעת חישוב העדכון, שהינו מדד חודש נובמבר 22 ביחס לנובמבר שנה קודמת. כלומר קצבאות ששולמו ב-2023 עודכנו לפי מדד נובמבר 2022 ביחס למדד נובמבר 2021 בשיעור של 5.3%.

- בענף אבטלה, חל גידול בתשלומים שמיוחס לעלייה במספר המקבלים ברבעון האחרון של השנה עקב מלחמת חרבות ברזל.
- בענף סיעוד, בשנת 2023 המשיכה המגמה של גידול במספר המקבלים, בין היתר עקב שינויים במבחני הערכת התלות ובאופן ביצועם, כגון: הרחבת ההגדרה לסכנת נפילות (לפי הגדרה של משרד הבריאות), מעבר להערכת תלות על בסיס מסמכים רפואיים וצמצום החלטות המבוססות על ביקור בבתי התובעים ועלייה בשכר המינימום באפריל 2023 המשפיע על שכרן של המטפלות ולכן על תעריף יחידת שרות.
- בענף נכות כללית, חל גידול בעקבות הצמדת סכומי הגמלאות לשכר הממוצע.
- בענף פשיטת רגל ופרוק תאגידי, חל גידול שנובע מהתייעלות וממעבר למערכת ממוחשבת בענף.

- (2) הצעת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2023 ו-2024), התשפ"ג - 2023
- קיבוע הוראת השעה בדבר התחשבות בדמי אבטלה כהכנסה מעבודה, עוגנה הוראות השעה כהוראת קבע שקבעה כי דמי אבטלה יחשבו כהכנסה מעבודה לעניין מבחני ההכנסות בגמלאות נכות כללית, אזרח ותיק והבטחת הכנסה.
 - קיבוע הוראת השעה בדבר דיסריגארד מהכנסה שאינה מעבודה לעניין הזכאות לגמלת נכות כללית. לעניין הכנסה מעבודה שלמקבל קצבת נכות כללית קובע הדין "דיסריגארד", כך שעד הכנסה של 5700 ₪ לא מופחתת קצבתו של הנכה, לעניין הכנסה שאינה מעבודה, מופחתת זכאותו של הנכה לתוספות בגין ילד או בת זוג, החל מהשקל הראשון (קצבת הנכות הבסיסית אינה מופחתת בגין הכנסות שאינן מעבודה).
- במסגרת חוק ההסדרים לשנים 2020-2021 הוספה הוראת שעה הקובעת כי הכנסה שלא מעבודה או ממשלח ידו בסכום השווה ל-11.37% מהשכר הממוצע במשק (כ-1,200 ₪ בשנת 2021) לא תובא בחשבון הכנסותיו של נכה כללי (דיסריגארד). כעת מוצע, להפוך את הוראת השעה להוראת קבע.
- **העלאת גיל הפרישה לנשים - גיל הפרישה לנשים יעלה בהדרגה במשך 11 שנה ל-65.** בשלוש השנים הראשונות יעלה ב-4 חודשים בכל שנה וב-8 השנים שאחריהן ב-3 חודשים בשנה. כך, אישה שנולדה משנת 1970 ואילך גיל הפרישה שלה יהיה 65. העלאת גיל הפרישה גרם לצמצום בתשלומי קצבת אזרח ותיק וירידה בתשלומים לגמלת סיעוד - גמלאות שזכאותן תלויה בגיל הפרישה ומנגד גידול בתשלומים לקצבת נכות כללית ושר"מ. בנוסף, במסגרת מתווה גיל הפרישה בוצעו כמה תיקוני חקיקה נוספים על חשבון אוצר המדינה, ובהם: הארכת הזכאות המירבית לקבלת דמי אבטלה לנשים מגיל 57 (ילידות 1960 ואילך) מ-175 ימים ל-300 ימים, מענק מעבר בעקבות העלאת גיל פרישה - בסכום של עד 3000-4,000 ש"ח לחודש (בהתאם לשנת לידה ועד ארבעה חודשים מענק) לנשים שאין להן הכנסות ממשלח יד והגיעו לגיל 62 (עם תקופת אכשרה לאזרח ותיק) וכן תוספת למקבלות הבטחת הכנסה/מזונות.
- בינואר 2022 נוסף לוח ט' עבור הכנסה מרבית למקבלי קצבת אזרח ותיק בגיל הפרישה בלבד. השיעורים בלוח ט' הועלו בשתי פעימות - ינואר 2022 וינואר 2023. לוח ט' מתייחס עתה להכנסה המרבית לעניין שאירים ותלויים בלבד.

ג. תוצאות הפעילות (המשך)

פרוט הוצאות הגמלאות לפי ענפים (במיליוני ש"ח):

			אזרח ותיק ושאים
9.8%	35,888	39,395	נכות כללית
20.9%	23,019	27,831	אימהות
8.2%	8,929	9,662	סיעוד
12.5%	14,276	16,057	ילדים
6.5%	8,579	9,137	נפגעי עבודה
6.7%	7,225	7,711	אבטלה
82.8%	3,076	5,623	פשיטת רגל
561.0%	136	899	נפגעי תאונות
38.1%	42	58	הענקות מטעמי צדק
(6.3%)	16	15	
15.0%	101,186	116,388	סך הכל

שינוי בקרנות הביטוח:

להלן פרוט עדכון קרנות הביטוח לפי ענפים (במיליוני ש"ח):

		אזרח ותיק ושארים
6,045	(48,264)	
(19,230)	(5,782)	נכות כללית
8,390	(9,659)	נפגעי עבודה
34,297	(1,929)	סיעוד
29,502	(65,634)	סך הכל

הסיבות העיקריות שגרמו לגידול בקרנות הביטוח הינן:

- מקבלי קצבה חדשים פחות הערך הנוכחי של תשלומי קצבאות בשנה שחלפה** - גידול של כ- 132 מיליארד ש"ח בגין מקבלי קצבה חדשים מצד אחד, והפחתה של כ- 79 מיליארד ש"ח בגין הערך הנוכחי של תשלומי קצבאות בשנת 2023. סך הכל גידול נטו של כ- 53 מיליארד ש"ח.
- ריבית ההיוון** - שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות הינם וקטור ריבית של אגרות תלוש אפס (Zero Coupon) שמסופק מדי שנה על ידי חברת "מרווח הוגן" בע"מ. השינוי בווקטור הריביות בין שנת 2022 לבין שנת 2023 הביא לקיטון בקרנות הביטוח של כ- 52 מיליארד ש"ח.
- עדכון הסכום הבסיסי ושינויים אחרים** - עדכון הסכום הבסיסי, ברוב הענפים בהתאם לשינוי במדד המחירים לצרכן ובענף נכות כללית בהתאם לשיעור השינוי בשכר הממוצע, הביא לגידול של כ- 42 מיליארד ש"ח בקרנות הביטוח. שינויים אחרים הביאו לקיטון של כ- 13 מיליארד ש"ח בקרנות הביטוח.
- נכות כללית** : סה"כ הקיטון של כ 19 מיליארד ש"ח בקרנות ביטוח נכות כללית נבע ממכלול השינויים שלהלן:

 - כ- 17 מיליארד ש"ח גידול - בעקבות גידול בסכום הבסיסי של נכות כללית הנגזר מהגידול בשכר הממוצע במשק,
 - כ- 27 מיליארד ש"ח גידול נטו - הנובע מ 51 מיליארד ש"ח בגין מקבלי קצבה חדשים, והפחתה של כ- 24 מיליארד ש"ח בגין הערך הנוכחי של תשלומי קצבאות בשנת 2023,
 - כ 14 מיליארד ש"ח קיטון - בגין השינוי בווקטור הריביות בין שנת 2022 לבין שנת 2023,
 - כ 42 מיליארד ש"ח קיטון - בגין שינוי הנחות : קיטון של כ 23 מיליארד ש"ח בגין שינוי בשיעורי גריעה,
 - כ 7 מיליארד ש"ח קיטון – בגין שינויים אחרים.

ג. תוצאות הפעילות (המשך)

תרשים ג' - גידול (קיטון) בקרנות הביטוח (במיליארד ש"ח)

שכר עבודה והוצאות כלליות:

הממשלה וקופות החולים משתתפות בהוצאות שכר עבודה והוצאות הנהלה וכלליות לפי חלקן היחסי, הנובע מביצוע חוקים שונים בדבר מתן גמלאות ומביצוע חוק בריאות ממלכתי, התשנ"ד - 1994.

השתתפות גורמי החוץ בהוצאות נרשמת במסגרת ההכנסות האחרות כהכנסה מהספקת שירותים.

ההשתתפות מושפעת מהיחס בין פעילות הביטוח הלאומי והפעילות עבור הממשלה וגורמי החוץ. העליה בשנת 2023 נובעת בעיקר מהעליה בתשלומי הממשלה בגין מלחמת חרבות ברזל.

פרוט שכר עבודה ונלוות (במיליוני ש"ח):

			שכר ונלוות
1,346	1,453	1,568	
23	(109)	116	עדכון הפרשה לזכויות עובדים בגין פרישה
1,369	1,344	1,684	
357	130	533	השתתפות גורמי חוץ

הוצאות שכר עבודה ונלוות כוללות הוצאות בגין שכר שוטף ועדכון ההפרשה לזכויות עובדים בגין פרישה, ונרשמות במלואן במסגרת ההוצאות בדוח על הביצוע הכספי.

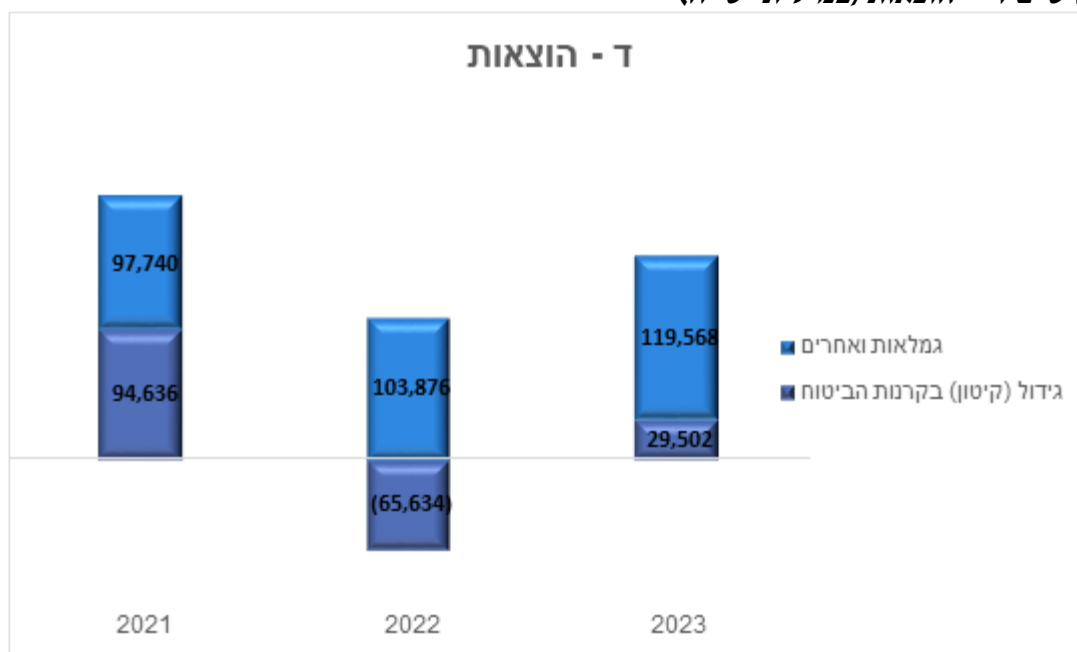
הנהלה וכלליות (במיליוני ש"ח):

			הוצאות הנהלה וכלליות
842	932	1,010	
220	90	319	השתתפות גורמי חוץ

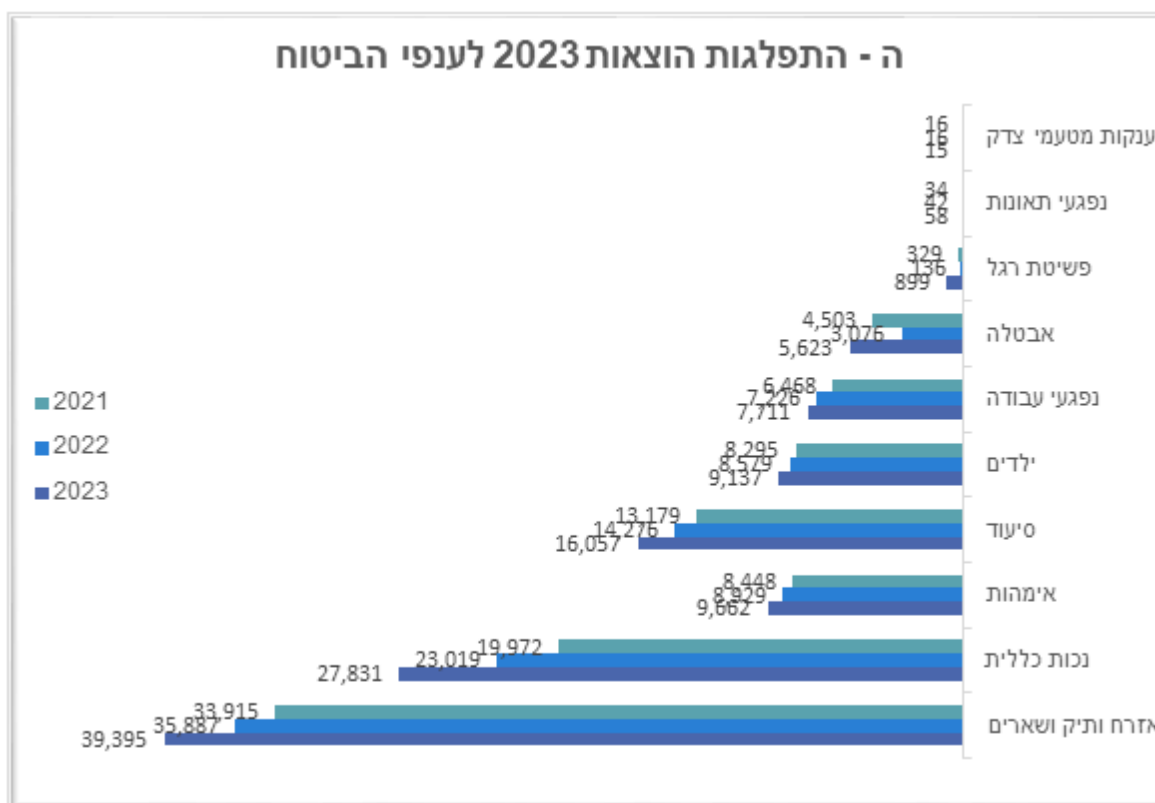
הוצאות הנהלה וכלליות כוללות בעיקר הוצאות אחזקת מחשב, שכר דירה ואחזקת מבנים, פחת והוצאות אחרות.

ג. תוצאות הפעילות (המשך)

תרשים ד' - הוצאות (במיליוני ש"ח)

תרשים ה' - התפלגות הוצאות 2023 בין ענפי הביטוח (במיליוני ש"ח)

ג. תוצאות הפעילות (המשך)

דוח על הביצוע הכספי על בסיס מזומן (במיליוני ש"ח) (*)

2022	2023	
		תקבולים מעסקאות שאינן חליפין:
63,219	66,499	תקבולים מדמי ביטוח
38,243	42,607	תקבולים מהעברות
101,462	109,106	תקבולים מעסקאות חליפין (ללא מימון):
579	1,373	הכנסות אחרות
102,041	110,479	סך הכל תקבולי הביטוח הלאומי
		תשלומים
101,102	116,084	גמלאות ותשלומים אחרים (כולל תמיכות)
1,850	1,149	תשלומי מינהל (שכר, הנהלה וכלליות וכדומה)
102,952	117,233	סך הכל תשלומים
(911)	(6,754)	גרעון לפני מימון
10,197	11,488	תקבולים מריבית והפרשי הצמדה
9,286	4,734	עודף נטו לשנה

(*) דוח הביצוע על בסיס מזומן אינו ערוך בהתאם לבסיסי המדידה ששימשו בעריכת הדוחות הכספיים. עם זאת הדוח מציג את סך התקבולים והתשלומים בהתאם לאמור בביאור 29 ב' בדוח הכספי.

ד. המצב הכספי

תמצית הדוחות על המצב הכספי (במיליוני ש"ח):

נכסים שוטפים:		
7,843	8,997	חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין - דמי ביטוח
24,849	25,838	חלות שוטפת - איגרות חוב של ממשלת ישראל
-	1,074	ממשלת ישראל
1,875	1,946	חובות הציבור
982	3,272	נכסים שוטפים אחרים
35,549	41,127	
נכסים שאינם שוטפים:		
265,313	260,263	איגרות חוב של ממשלת ישראל
1,039	1,194	ממשלת ישראל
1,824	1,870	רכוש קבוע
829	855	נכסים אחרים
269,005	264,182	
304,554	305,309	סך הכל נכסים
התחייבויות שוטפות		
8,204	8,601	
התחייבויות שאינן שוטפות:		
6,862	6,591	התחייבויות בגין זכויות עובדים
974,677	1,004,178	קרנות הביטוח
252	322	התחייבויות אחרות
981,791	1,011,091	
(685,441)	(714,383)	גרעון בהון
304,554	305,309	סך הכל התחייבויות וגרעון בהון

ד. המצב הכספי (המשך)

סך המאזן ליום 31.12.2023 מסתכם ב- 305,309 מיליוני ש"ח לעומת 304,554 מיליוני ש"ח ליום 31.12.2022. הנכסים השוטפים ליום 31.12.2023 הסתכמו ב- 41,127 מיליוני ש"ח ומהווים כ- 13.5% מסך המאזן. הנכסים השוטפים ליום 31.12.2022 הסתכמו ב- 35,549 מיליוני ש"ח והיוו כ- 11.7% מסך המאזן באותו מועד.

ההתחייבויות השוטפות ליום 31.12.2023 הסתכמו ב- 8,601 מיליוני ש"ח ומהוות כ- 2.8% מסך המאזן, לעומת ההתחייבויות השוטפות ליום 31.12.2022 אשר הסתכמו ב- 8,204 מיליוני ש"ח והיוו כ- 2.7% מסך המאזן באותו מועד.

ליום 31.12.2023 לביטוח הלאומי הון חוזר חיובי בסך 32,526 מיליוני ש"ח לעומת 27,345 מיליוני ש"ח ב- 31.12.2022. היחס השוטף של הביטוח הלאומי ליום 31.12.2023 הוא 4.8 לעומת 4.3 ליום 31.12.2022.

נכסים שאינם שוטפים ליום 31.12.2023 הסתכמו ב- 264,182 מיליוני ש"ח ומהווים כ- 86.5% מסך המאזן, לעומת נכסים שאינם שוטפים ליום 31.12.2022 אשר הסתכמו ב- 269,005 מיליוני ש"ח והיוו כ- 88.3% מסך המאזן באותו מועד. נכסים שאינם שוטפים כוללים בעיקר את יתרת השקעות הביטוח הלאומי באיגרות חוב של ממשלת ישראל, כאשר מדיניות הביטוח הלאומי הינה להשקיע את עודפי הכספים, שאינם מעודפים מהתקציב התפעולי באיגרות חוב מסדרות מיוחדות, המונפקות עבורו על ידי ממשלת ישראל (ראה גם באור 9 לדוחות הכספיים).

התחייבויות שאינן שוטפות ליום 31.12.2023 הסתכמו ב- 1,011,091 מיליוני ש"ח ומהוות כ- 331% מסך המאזן, לעומת התחייבויות שאינן שוטפות ליום 31.12.2022 אשר הסתכמו ב- 981,791 מיליוני ש"ח והיוו כ- 322% מסך המאזן באותו מועד. עיקר הקיטון בהתחייבויות שאינן שוטפות נובע מהקיטון בקרנות הביטוח.

הגרעון בהון ליום 31.12.2023 הסתכם ב- 714,383 מיליוני ש"ח לעומת 685,441 מיליוני ש"ח ביום 31.12.2022. השינוי בגרעון בהון נובע בעיקר מגרעון נטו השנה שהסתכם ב- 29,258 מיליוני ש"ח. הגרעון נוצר בעיקר כתוצאה מגידול בהתחייבות של קרנות הביטוח בסך של כ- 29,502 מיליוני ש"ח.

בדוח האקטוארי המלא של הביטוח הלאומי ליום 31 בדצמבר 2022 שהוגש לשר העבודה בפברואר 2024 נרשם כי: "בשנת 2036 הקרן צפויה להתרוקן וללא מימון נוסף המוסד לא יהיה מסוגל לשלם את מלוא התחייבויותיו על פי החוק. "הקרן" - נכסי המוסד המושקעים בשני סוגי אג"ח מדינה".

בהתאם להחלטה של שר העבודה תוקם ועדה ציבורית לחיזוק האיתנות הפיננסית של הביטוח הלאומי שתמונה על ידו, אשר מטרתה לגבש תוכנית פיננסית אשר תאפשר לביטוח הלאומי לעמוד בכל התחייבויותיו לציבור המבוטחים.

חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין, דמי ביטוח:

יתרת החייבים ליום 31.12.2023 הסתכמה לסך של 8,997 מיליוני ש"ח לעומת 7,843 מיליוני ש"ח ליום 31.12.2022. הגידול נובע בעיקר מהגידול בהכנסות לקבל מדמי הביטוח. יתרה זו אינה כוללת חובות דמי ביטוח לאומי ממעסיקים לא פעילים בסך של 4.5 מיליארד ש"ח אשר הופרשו במלואם לחובות מסופקים (יתרה שנה קודמת - 5.2 מיליארד ש"ח). חובות אלו הינם חובות שנצברו במשך שנים וסיכויי הגבייה בגינם הינם קלושים.

חובות הציבור:

חייבים בגין פיצוי מצד שלישי - חובות הציבור כוללים חייבים בגין פיצוי מצד שלישי בסך של 1,228 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2023 ו- 1,176 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2022. בהתאם לסעיף 328 לחוק, במקרה בו שילם הביטוח הלאומי למבוטח גמלה, בעילה המהווה עילה גם לחייב צד שלישי לשלם פיצויים לאותו זכאי, רשאי הביטוח הלאומי לתבוע מאותו צד שלישי פיצוי על הגמלה ששילם ושהוא עתיד לשלם.

בתיקון לחוק בנובמבר 2021 נקבע כי בכל הקשור לתביעות לפי חוק הפיצויים יחול הסדר התחשבות כולל שבמסגרתו יועבר מידי שנה מחברות הביטוח, בעד התקופה מיום 1 בינואר 2023 ועד 31 בדצמבר 2024, סכום קבוע לטובת פיצוי בשיעור של 10% מדמי הביטוח הנגבים בענף ביטוח רכב מנועי, ובעד התקופה מיום 1 בינואר 2025 ואילך בשיעור של 10.95% מדמי הביטוח הנגבים מענף ביטוח רכב מנועי.

לגבי תאונות דרכים שהתרחשו לאחר 1 בינואר 2014 ועד ליום 31 בדצמבר 2022 ואשר טרם הוגשה לגביהן

תביעה או דרישה לביטוח הלאומי, נחתמו בחודש אוגוסט 2021 הסכמים עם חברות הביטוח המאריכים את תקופת ההתיישנות בשנה נוספת לתביעות לפי סעיף 328 לחוק בקשר למקרים שאירעו בשנים 2014 עד 2016. בהתאם להסכמים חברות הביטוח העבירו מקדמה בסך של כ- 1 מיליארד ש"ח, על חשבון מקרים שהתרחשו לאחר 1 בינואר 2014 ועד 31 בדצמבר 2022. מקדמה זו תקוזה כנגד דרישות שמוציא המוסד ובהתאם לתנאים המפורטים בהסכמים. יתרת המקדמה מוצגת בדוח הכספי בסעיף זכאים אחרים.

ד. המצב הכספי (המשך)

השקעה באיגרות חוב של ממשלת ישראל:

הביטוח הלאומי משקיע את יתרות הכספים באיגרות חוב מסדרות מיוחדות המונפקות עבורו על ידי ממשלת ישראל. האיגרות המונפקות הן משני סוגים בתנאים המופרטים להלן. ההשקעה בתקופת הדוח מתחלקת באופן שווה בין שני הסוגים.

- איגרות חוב מסוג "עיבל": איגרת ל- 20 שנה הנושאת ריבית צמודה למדד המחירים לצרכן בשיעור שנתי של 5.5%, המשולמת אחת לשישה חודשים, כאשר מדד הבסיס הוא המדד אשר פורסם בחודש ההשקעה. האיגרת נפרעת ב-12 תשלומים שנתיים החל מהשנה התשיעית.
- איגרות חוב בריבית משתנה: איגרת ל-17 שנה הנושאת ריבית צמודה למדד המחירים לצרכן כאשר מדד הבסיס הוא המדד המתייחס לחודש ההשקעה. האיגרת נפרעת ב-12 תשלומים שנתיים החל מהשנה השישית. הריבית על איגרת זו נקבעת על פי מועד ההנפקה בשיטה שהוסכמה עם משרד האוצר והיא מותאמת לריבית על איגרות חוב, המונפקות על ידי הממשלה באותו חודש. שיעור הריבית הממוצעת לשנת 2023 הינו 1.2% (שנה קודמת 0.02%).
- איגרות החוב מוצגות לפי שיטת השווי ההוגן. המודל שיושם לצורך הערכת השווי ההוגן הוא מודל היוון תזרימי מזומנים לפי וקטור ריביות של איגרות תלוש אפס (Zero Coupon).
- יתרת איגרות החוב לפי שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2023 הינה 286,101 מיליוני ש"ח, מזה סך של 25,838 מיליוני ש"ח הינו חלות שוטפת של אג"ח הצפויים להיפרע במהלך שנת 2024 (שנה קודמת - 290,162 מיליוני ש"ח, מזה סך של 24,849 מיליוני ש"ח שהוצגו בחלות שוטפת).
- בשנת 2023 הושקעו 15.2 מיליארד ש"ח לעומת השקעה בסך של כ- 22.4 מיליארד ש"ח בשנת 2022.
- יתרת איגרות החוב לפי עלות מתואמת ליום 31 בדצמבר 2023 הינה 252,065 מיליוני ש"ח (שנה קודמת - 246,015 מיליוני ש"ח).

ד. המצב הכספי (המשך)

מדידת ההתחייבות בגין קרנות הביטוח והשקעות באיגרות חוב:

מדידה חשבונאית - בהתאם לחשבונאות קיים מדרג מסוים ביחס למקורות המידע המורכב משלוש רמות המבוססות על נתוני שוק נצפים לעומת הערכות סובייקטיביות של הישות המדווחת:

רמה 1 - מחירים מצוטטים בשוק פעיל של נכסים והתחייבויות זהים.

רמה 2 - אין שוק פעיל, אך קיים מכשיר שמאוד דומה לו בשוק פעיל.

רמה 3 - נתונים שאינם נצפים בשוק - החישוב מתבצע בהתאם למודלים.

מאחר והמוסד לביטוח לאומי משקיע את יתרות המזומנים שלו באיגרות חוב שאינן סחירות ושאינן להן שוק פעיל, החישוב מבוצע ע"פ רמה 3. המודל אשר יושם לצורך הערכת השווי הוא מודל היוון תזרימי המזומנים בווקטור ריבית. ומאחר והשקעות הביטוח הלאומי באיגרות חוב מיועדות, מהוות חלק ממקור ההכנסה לכיסוי קרנות הביטוח הוצגו אף הן לפי שיטת השווי ההוגן ובאותה ריבית.

וקטור הריבית משפיע הן על מדידת ההשקעה באיגרות החוב והן על התחייבויות המוסד לביטוח לאומי ומדידה זו יוצרת השפעה מקיפה המהווה "הגנה".

נכסים בלתי מוחשיים - פרויקט תבל:

פרויקט תבל החל בשנת 2010. הפרויקט כולל הקמה של תשתיות טכנולוגיות ויישומיות חדשות, והוא מיועד לשרת את תהליכי העבודה הרבים והמגוונים המתבצעים בביטוח לאומי, תוך דגש על שיפור משמעותי בחוויית הלקוח.

לאור ההיקפים הכספיים המשמעותיים שהושקעו בפרויקט ודחייה במועדי העלייה לאוויר של חלק מהמודלים, בשנת 2017 נעשתה בחינה מקיפה של העקרונות ושל הכלים שפותחו. לאחר בחינה זו נתקבלו החלטות לעניין תיחום הפרויקט ומימוש ההשקעות שנעשו ועוד יעשו, כל זאת תוך חיזוק ושיפור הבקורות והפיקוח השוטף על התכולות שמתקבלות, על לוחות הזמנים שנקבעו ועל ההוצאה התקציבית שאושרה.

במהלך 2018-2021 נפרסה מערכת נכות כללית ושירותים מיוחדים בכל סניפי הביטוח הלאומי, עבור תביעות חדשות בענף, וכן הופעלה ונפרסה בכל הארץ מערכת ועדות פטור ממס. בנוסף במהלך שנת 2023 הוסבו כ- 133,000 תיקי לקוחות קיימים ממערכת נכות כללית ושר"מ למערכת תבל. עד לסוף שנת 2023 הוסבו כ-195,000 תיקים מקבלי תשלום של נכות כללית ושר"מ. בנוסף במהלך שנת 2023 עלתה לאוויר מערכת גמלת ילד נכה והחל תהליך הפריסה וההטמעה בסניפי הביטוח הלאומי.

הפרויקט מתקדם בהתאם ללוחות הזמנים והתיחום שהוגדר, בהתאם לכך הישימות להשלמת התכולה שהוגדרה היא גבוהה. הפרויקט מתוקצב עד סוף שנת 2024.

החל משנת 2020 הביטוח הלאומי מפחית את המערכות הזמינות לשימוש. אומדן אורך החיים השימושיים נקבע ל- 15 שנים בהתאם להערכות מנהלת הביטוח הלאומי.

ד. המצב הכספי (המשך)

קרנות הביטוח:

קרנות הביטוח הן אומדני התחייבויות של ענפי הביטוח בסוף שנת הדיווח כלפי המבוטחים, שלגביהם נוצרה עד יום המאזן עילה לזכאות לגמלה. קרנות הביטוח מתייחסות לענפים: אזרח ותיק ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד. הקרנות מבוססות על תחשיבים אקטואריים, על בסיס הנחות יסוד שנקבעו על ידי מנהלת הביטוח הלאומי.

חישוב ההתחייבות נערך על פי סכום הקצבה העומד לזכות המבוטח ביום המאזן, תוך התאמה לשינויים הצפויים בסכום הקצבה לפי החוק במועד החישוב.

קרנות הביטוח מוצגות לפי שיטת השווי ההוגן. שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות בגין קרנות הביטוח הינם וקטור ריביות של איגרות תלוש אפס (Zero Coupon) "חסרות סיכון" וצמודות למדד שמשופק מדי שנה על ידי חברת "מרווח הוגן" בע"מ.

הגידול בהתחייבויות בגין קרנות הביטוח בשנת 2023 הסתכם ב-29,502 מיליוני ש"ח, לעומת קיטון של 65,634 מיליוני ש"ח בשנה קודמת. ראה סעיף "שינוי בקרנות הביטוח" לעיל.

דין וחשבון אקטוארי מלא:

בפברואר 2024 הגיש האקטואר של הביטוח הלאומי לשר העבודה דין וחשבון אקטוארי מלא (להלן: "הדוח המלא"). הדוח המלא הוגש אחת לשלוש שנים ומטרתו העיקרית היא לבחון את הקיימות הפיננסית של הביטוח הלאומי. הדוח המלא האחרון שהוגש לשר כאמור, מציג תחזית אקטוארית של התשלומים, התקבולים והקרן (להלן: "אג"ח מדינה") של הביטוח הלאומי החל מיום 31.12.2022, ומבוסס על הנחות דמוגרפיות וכלכליות וכן על חוק הביטוח הלאומי נכון למועד כתיבת הדו"ח המלא במהלך 2023. הדו"ח המלא לא כולל את השפעת אירועי 7/10/2023 ולא את השפעת מלחמת חרבות ברזל על מצבו האקטוארי של המוסד. על פי הדוח המלא, בשנת 2036 צפויה יתרת ההשקעה באג"ח המדינה להתרוקן וללא מימון נוסף לא יוכל הביטוח הלאומי לשלם את מלוא התחייבויותיו על פי החוק.

במסגרת הדוח המלא מוצגת התפתחות בתזרים של התקבולים והתשלומים של הביטוח הלאומי על פני השנים. עודף או גרעון בתזרים זה מחושב כהפרש בין התקבולים השוטפים - דמי ביטוח, השתתפות האוצר, הכנסות משיבוב וריבית על נכסי הביטוח הלאומי המושקעים באג"ח מדינה - לבין התשלומים השוטפים - תשלומי קצבאות והוצאות מינהל (שכר עבודה, הנהלה וכלליות ועוד).

בשונה מהחישובים בדוח המלא, הגרעון בהון המוצג בדוחות הכספיים כולל אומדנים להתחייבויות לתשלום רק של קצבאות מסוימות ותקבולים בשנת הדוח של דמי ביטוח, אך הוא לא כולל התחייבות בגין תשלומי אותן קצבאות שלגביהן לא נוצרה עד יום המאזן עילה לשלמן ולא תקבולי דמי ביטוח צפויים. הוא גם לא כולל הכנסות מהשתתפות הממשלה (סעיף 32), שיבוב וריבית הצפויים בעתיד.

מכאן שתמונת המצב המוצגת בדוח הכספי, שנעשה על פי המדיניות החשבונאית של הביטוח הלאומי והנחות כאמור שונה בהשוואה לדוח המלא. כמו כן, כאמור קרנות הביטוח שמוצגות בדוח הכספי מחושבות בגין ארבעה ענפים בלבד וזאת בשונה מהדוח המלא, המרחיב ומציג תמונה מלאה של מחויבות הביטוח הלאומי לטווח ארוך בגין הגמלאות בכל הענפים ומעבר לזה, הדוח המלא כולל תחזית תשלומי גמלאות לגבי האוכלוסייה הקיימת שעדיין אינה זכאית לגמלה במועד תחילת התחזית ואף לגבי האוכלוסייה שצפויה להיוולד בתקופת התחזית ותהיה זכאית לגמלאות בעתיד. בנוסף, הדוח המלא כולל, בין היתר, את ההכנסות העתידיות מתקבולי דמי ביטוח ממבוטחים שכבר נולדו ויגיעו בעתיד לגיל תשלום דמי ביטוח ואף ממבוטחים פוטנציאליים שיוולדו במהלך תקופת התחזית.

ה. אירועים מהותיים לאחר תקופת הדוח

בנוגע לתיקוני החקיקה ואירועים העיקריים לאחר תאריך הדיווח ואומדן מנהלת הביטוח הלאומי על פעילותו ראה ביאור 30 לדוחות הכספיים

ו. פעילות עבור אחרים

דמי ביטוח בריאות:

ב-1 בינואר 1995 נכנס לתוקף חוק ביטוח בריאות ממלכתי. ממועד תחולת החוק מנועות קופות החולים לגבות דמי ביטוח לכיסוי סל הבריאות. על פי סעיף 15 לחוק הבריאות גובה הביטוח הלאומי מהמבוטחים דמי ביטוח בריאות בדרך שבה הוא גובה דמי ביטוח לאומי מהעובדים השכירים והלא שכירים, ואילו ממקבלי הגמלאות גובה הביטוח הלאומי את דמי ביטוח הבריאות ישירות מהקצבה. כמו כן, השלמת מימון סל הבריאות מועברת אף היא ממשד הבריאות לביטוח לאומי. הביטוח הלאומי מחלק את כספי דמי ביטוח הבריאות שגבה יחד עם כספי השלמת הסל לקופות החולים על פי נוסחת הקפיטציה (נוסחת החלוקה) שנקבעה בחוק הבריאות.

השתתפות בהוצאות מינהל:

על פי הוראות סעיף 15(ג) לחוק הבריאות, נושאות קופות החולים בחלק יחסי מהוצאות הנהלה וכלליות בשיעור שנקבע בתקנות ביטוח בריאות ממלכתי (הוצאות הביטוח הלאומי), התשנ"ה - 1995. השתתפות קופות החולים מוגבלת לתקרה של 0.5% מתקבולי דמי ביטוח בריאות (לא כולל הוצאות שמיוחסות באופן ישיר). השתתפות קופות החולים בשנת 2023 בהוצאות הביטוח הלאומי הסתכמו ב-158.1 מיליוני ש"ח (שנת 2022 - 149 מיליוני ש"ח).

להלן נתוני גביית דמי ביטוח בריאות (במיליוני ש"ח):

גביית דמי ביטוח בריאות			
מעסיקים	25,561	24,179	5.7%
לא שכירים	3,332	3,169	5.1%
גבייה ממקבלי גמלאות	2,723	2,443	11.5%
סעיף 58	5	6	(16.7%)
סה"כ לפני ניכויים	31,621	29,797	6.1%
ניכויים על פי חוק	(5,500)	(5,445)	1.0%
סה"כ דמי ביטוח בריאות	26,121	24,352	7.3%

השלמת סל וקרן לנפגעי תאונות (במיליוני ש"ח):

השלמת סל - שנה שוטפת	32,800	27,473	19.4%
קרן לפצועי נפגעי תאונות	835	730	14.4%
סה"כ להעברה לקופות	33,635	28,203	19.3%

תקבולים להעברה לבתי חולים ציבוריים

במסגרת חוק ההסדרים חוקק חוק התחשבנות בין בתי החולים לקופות החולים לשנים 2021-2025 התשפ"ב 2021, בו נקבע כי החל משנת 2022 ביטוח לאומי יעביר מדי חודש תשלומים לבתי חולים ציבוריים, זאת בהתאם לרשימה שיעביר משרד הבריאות מתקציבו. במסגרת זאת קיבל ביטוח לאומי ממשד הבריאות סך של 3,785 מיליוני ש"ח אותו העביר לבתי החולים.

ו. פעילות עבור אחרים (המשך)

תשלומי גמלאות מכח סעיף 9 לחוק, הסכמים וחוקים שונים:

הביטוח הלאומי מבצע תשלומי קצבאות שאינן נכללות בחוק הביטוח הלאומי. תשלומים אלו ממומנים על ידי אוצר המדינה ומשרד הבטחון. קצבאות אלה אינן נחשבות כגמלאות גבייתיות ועל כן לא מופיעות כהוצאה בדוחות על הביצוע הכספי.

על פי הוראות סעיף 9(ב) לחוק נושאת הממשלה בחלק יחסי מהוצאות המינהל שהיו בפועל, כאשר סכום זה נאמד על יסוד חלוקת ההוצאות המנהליות לכל ענפי הביטוח. על פי שיעור ההשתתפות מחוייבת הממשלה בהוצאות שיש למוסד על בסיס מצטבר.

תשלומי גמלאות שבמימון משרד האוצר (במיליוני ש"ח):

		גמלה
	1,894	הבטחת הכנסה
3,270	3,441	השלמת הכנסה אזרח ותיק ושארים
1,890	1,993	אזרח ותיק ושארים מיוחדות
1,573	1,769	קצבת נידות
577	1,393	נפגעי פעולות איבה (1)
485	527	מענקי לימודים למשפחות חד-הוריות
175	189	פוליו
164	(57)	הקלות באבטלה ומענקי קורונה
47	17	מזונות
161	172	פיצויים לנפגעי הקרנות
33	31	אסירי ציון וחסידי אומות עולם
77	212	אחרים ושונות
10,383	11,581	סה"כ

(1) נפגעי איבה

בשנת 2023 הסכום כולל גם תשלומים בגין מלחמת חרבות ברזל. ביום 22 באוקטובר 2023 ניתן מענה למשפחות חטופים ונעדרים באמצעות הסכם בין הביטוח הלאומי וממשלת ישראל, במסגרתו נקבע כי הזכאויות הקבועות בחוק נפגעי איבה יחולו בשינויים המחויבים על בני משפחה של חטופים ונעדרים - להוציא תושבים זרים [עובדים ותיירים], שעניינם הוסדר בהחלטת ממשלה העוסקת בעניין זה.

בעקבות המלחמה חוקק ביום 7 בנובמבר 2023 חוק התגמולים לבני משפחה של חטופים ונעדרים בפעולת איבה, התשפ"ד-2023 [תיקון עקיף (מס' 40) לחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה]. החוק משווה זכאותם של בני משפחה של חטופים ונעדרים לגמלאות והטבות כמו בני משפחה של חלל. בנוסף, במסגרת תיקון עקיף לחוק מימון הוצאות משפחות חטופים, שבויים ונעדרים, התשס"ח-2008, נקבעו זכאותם של בני משפחה למענקים רבעוניים לצורך קידום המאמצים לשחרור החטופים ואיתור הנעדרים. (ראה גם באור 1.ג.).

לאחר תאריך הדוח על המצב הכספי ועד ליום 30 באפריל 2024 שולמו סך של 354 מיליוני ש"ח בגין גמלת נפגעי איבה הכוללת גם את נפגעי חרבות ברזל.

תשלומים בגין מענקי חרבות ברזל במימון האוצר (במיליוני ש"ח):

-	817	מענק מפונים חרבות ברזל
-	314	אבטלה חרבות ברזל
-	53	מענק עידוד תעסוקה חרבות ברזל
-	6	מענק חרבות ברזל לבני +67
-	1,190	סה"כ

1. פעילות עבור אחרים (המשך)

תשלומים בגין מענקי חרבות ברזל במימון האוצר (המשך):

1. מענק מפונים חרבות ברזל

ביום 2 בנובמבר 2023 נחתם הסכם בין הביטוח הלאומי וממשלת ישראל בדבר מתן מענק אכלוס עצמאי לתושבים שהתפנו מבתיהם או שיצאו מבתיהם להתרענונות במסגרת מלחמת חרבות ברזל. זכאים מכוח ההסכם למענק בסך של 200 ש"ח ליום לבגיר ובסך של 100 ש"ח לילד, בהתאם למשך תקופת הזכאות שנקבעה בכל החלטה.

2. אבטלה ומענק חרבות ברזל לבני +67

במסגרת חוק התוכנית לסיוע כלכלי (הוראת שעה-חרבות ברזל), התשפ"ד 2023, נקבעו התאמות בחוק הביטוח הלאומי ובחוק מענק הסתגלות מיוחד לבני 67 ומעלה - קיצור תקופת אכשרה לקבלת דמי אבטלה; חישוב דמי אבטלה לשכיר שהוא גם עצמאי; הארכת התקופה המרבית לדמי אבטלה, למובטל חוזר צעיר [בן 40 ומטה]; הארכת תקופת התשלום המרבית לדמי אבטלה ושנת האבטלה למבוטח שמתגורר ביישוב שפונה; ביטול חמשת ימי האמתנה הראשונים בשנת האבטלה; אבטלה בחל"ת קיצור תקופה מינימלית ליציאה לחל"ת ל 14 יום וללא התחשבות בימי החופשה העומדים לרשותו; פטור למעסיקים מתשלום דמי ביטוח לעובד שיצא לחל"ת; מענק מיוחד לתושב בן 67 ומעלה.

3. מענק עידוד תעסוקה חרבות ברזל

ביום 29 בנובמבר 2023 נחתם הסכם בדבר מענקי עידוד והמשך תעסוקה - מלחמת חרבות ברזל לפי חוק הביטוח הלאומי. ההסכם כולל מתן שני מענקים לעידוד ותמרוץ תעסוקה. אין כפל מענקים ושולם המענק הגבוה מבין השניים ככל וישנה זכאות לשני המענקים. ההסכם תקף עד ליום 30 ביוני 2024, עם אפשרות להארכה נוספת של 90 ימים.

לאחר תאריך הדוח על המצב הכספי ועד ליום 30 באפריל 2024 שולמו סך של כ- 2,731 מיליוני ש"ח בגין מענקים אלו.

תשלומי גמלאות שבמימון משרד הבטחון (במיליוני ש"ח):

1,601	6,991	(1) תגמולי מילואים
45	46	אבטלה למשחררי צבא קבע
62	84	גמלאות לנפגעי כוחות הביטחון (ועדת גורן)
1	1	דמי לידה לחיילות משוחררות
1,709	7,122	סה"כ

(1) תגמולי מילואים

בשנת 2023 הסכום כולל גם תשלומים בגין מלחמת חרבות ברזל. ביום 9 בנובמבר 2023 במסגרת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 238 - הוראת שעה - חרבות ברזל) (תגמולים למשרתים במילואים), התשפ"ד-2023, הוגדל התגמול המזערי למשרתי מילואים בשיעור של 95% מהסכום הבסיסי, לחודש, מחולק בשלושים, קרי: סכום של 300 ש"ח בקירוב לכל יום מילואים [במקום 68% מהסכום הבסיסי לחודש, מחולק בשלושים, שהוא סך של 215 ש"ח בקירוב].

לאחר תאריך הדוח על המצב הכספי ועד ליום 30 באפריל 2024 שולמו סך של 9,927 מיליוני ש"ח בגין תגמולי מילואים.

הנהלת הביטוח הלאומי מביעה את הערכתה לעבודתם של עובדי המוסד לביטוח לאומי המשתקפת בדוח זה.

צבי כהן
מ"מ המנהל הכללי ויו"ר המינהלה

תאריך